

Total number of printed pages – 8

1 (Sem-5/FYUGP) SAN41MJ

2025

SANSKRIT

(Major)

Paper : SAN0500104

(Introduction to Vedas)

Full Marks : 60

Time : 2½ hours

*The figures in the margin indicate
full marks for the questions.*

UNIT – I

(Samhitā)

(Marks : 20)

1. Answer the following questions in brief :

1×3=3

निम्नोल्लिखितानां प्रश्नानां संक्षेपेण उत्तरं देयम् :

(a) How many Maṇḍalas are there in the
R̥gveda?

ऋग्वेदे कति संख्यकानि मण्डलानि सन्ति?

- (b) Who is the deity (देवता) of the S'ivasamkalpa-Sūkta of Yajurveda ?
यजुर्वेदीय-शिवसंकल्पसूक्तस्य देवता का ?
- (c) Who is the seer (ऋषि) of the Akṣasūkta of the Ṛgveda (RV.X.34) ?
ऋग्वेदीय अक्षसूक्तस्य (ऋ.वे.X.34) ऋषिः कोऽस्ति ?

2. Answer the following : (*any one*)

2×1=2

निम्नोल्लिखितानामुत्तरं देयम् : (कस्यचित् एकस्य)

- (a) Write a grammatical note on 'पूर्वेभिः'.
'पूर्वेभिः' इति पदस्य वैयाकरणिकी टिप्पणी देया।
- (b) Write the meaning of the term 'रयिम्' in अग्निना रयिमश्नवत्पोषमेव' as given by Sāyaṇācārya ?
सायणाचार्यानुसारेण 'अग्निना रयिमश्नवत्पोषमेव' इत्यत्र 'रयिम्' इति पदस्य अर्थः कः ?
- (c) Derive the word 'गमत्'.
'गमत्' शब्दस्य व्युत्पत्तिः लेखनीया।

3. Explain in Sanskrit according to Sāyaṇācārya mentioning the ऋषि, the छन्दस् and the देवता : (**only one**) 5×1=5

सायणाचार्यानुसारेण ऋषिछन्दोदेवतानिरूपणपूर्वकं संस्कृतभाषया व्याख्या कार्याः (एकस्य)

(a) अग्निं पूर्वेभिर्ऋषिभिरीड्यो नूतनैरुत ।

स देवाँ एह वक्षति ॥

(b) उषो वाजेन वाजिनि प्रचेताः

स्तोमं जुषस्व गृणतो मघोनि

पुराणो देवि युवतिः पुरंधि-

रनु व्रतं चरसि विश्ववारे ॥

(c) न मा मिमेथ न जिहील एषा

शिक्षा सखिश्य उत मह्यमासीत् ।

अक्षस्याहमेकपरस्य हेतो —

रनुव्रतामप जायामरोधम् ॥

4. (a) Write a note on the content of the Hiranyagarbhasūkta (R.V.,X.121) of the R̥gveda . 10

ऋग्वेदीय हिरण्यगर्भसुक्तस्य (ऋ.वे.,X.121) विषयवस्तुनः
उपरि एका टिप्पणी लेखनीया ।

Or/अथवा

- (b) Write a note on the content of the Bhumi Sūkta of the Atharvaveda (AV.XII.1-20)

अथर्ववेदीय-भूमिसूक्तस्य (अ.वे.XII.1-20) बिषयवस्तु
अवलम्ब्य एकम् आलोचनं प्रस्तूयताम्।

UNIT - II

(Brāhmaṇa and Āraṇyaka)

(Marks : 10)

5. Answer the following questions in brief:

1×3=3

निम्नोल्लिखितानां प्रश्नानां संक्षेपेण उत्तरं देयम्:

- (a) Why S'atapathabrāhmaṇa is called 'शतपथ'?

शतपथब्राह्मणम् किमर्थं 'शतपथ' इति कथ्यते?

- (b) In which Brāhmaṇa 'Manumatsyakathā' is found?

'मनुमत्स्यकथा' कस्य ब्राह्मणस्य अन्तर्गतः?

- (c) What is the meaning of the term 'क्षुल्लकाः'?

'क्षुल्लकाः' इति पदस्य कोऽर्थः?

6. 'स हास्मै वाचमुवाद'—

2

Who is 'स' here ? What is he said ?

अत्र 'स' कः ? सः किं वदति ?

7. (a) Write the story contained in the

'Manumatsyakathā' of the

5

S'atapathabrāhmaṇam.

शतपथब्राह्मणानुसारं मनुमत्स्यकथायां निहितमाख्यानं
प्रस्तूयताम्।

Or/अथवा

(b) Write a note on 'पञ्चमहायज्ञ'.

'पञ्चमहायज्ञ'विषये एका टिप्पणी लेखनीया।

UNIT - III

(Muṇḍakopaniṣad)

(Marks : 15)

8. Who taught Brahmagvidyā to Atharva ? 1

अथर्वाय ब्रह्मविद्या केन प्रोक्ता आसीत् ?

9. Answer the following : (any two) 2×2=4

निम्नोल्लिखितानां उत्तरं देयम् : (कस्यचित् द्वयस्य)

(a) Name the Upaniṣads belonging to the Atharvaveda.

अथर्ववेदीयोपनिषदां नामानि उल्लिख्यन्ताम्।

(b) What is the derivative meaning of the word 'Upaniṣad' ?

'उपनिषद्' शब्दस्य व्युत्पत्तिगतः अर्थः कोऽस्ति ?

(c) What is the meaning of the term 'मुण्डक' ?

'मुण्डक' इति पदस्य कोऽर्थः ?

(d) Name the Vedāṅgas.

वेदांगस्य नामानि उल्लिख्यन्ताम्।

10. Explain fully : (any one) 5×1=5

सविस्तरं व्याख्येयम् : (किमपि एकम्)

(a) प्लवा ह्येते अदृढा यज्ञरूपा
अष्टादशोक्तमवरं येषु कर्म।
एतच्छ्रेयो योऽभिनन्दति मूढा
जरामृत्युं ते पुनरेवापियन्ति॥

(b) प्रणवो धनुः शरो ह्यत्मा ब्रह्म तल्लक्ष्यमुच्यते।

अप्रमत्तेन वेद्धव्यं शरवत् तन्मयो भवेत्॥

11. द्वे विद्ये वेदितव्ये —

5

Explain in detail.

सविस्तरं व्याख्यायताम्।

UNIT - IV

(Vedic Grammar)

(Marks : 15)

12. What is the classical form of the word
'देवासः'?

1

लौकिकभाषायाम् 'देवासः' शब्दस्य किं रूपं भवति?

13. Give the example of the sūtra 'सुपां सुलुक्'.

2

'सुपां सुलुक्' इति सूत्रस्य उदाहरणमेकं दीयताम्।

14. Give the example of the sūtra 'लेटोऽडाटौ'.

'लेटोऽडाटौ' इति सूत्रस्य उदाहरणमेकं दीयताम्।

2

15. Answer the following :

10

निम्नोल्लिखितानां उत्तरं देयम् :

(a) Write a note on the use of infinitives in the Vedas.

‘वेदेषु तुमर्थप्रत्यया’ इति विषयमधिकृत्य एका टिप्पणी प्रदेया ।

Or/अथवा

(b) Write a note on the Vedic Upasargas.

‘वैदिक उपसर्गाः’ इति विषयमवलम्ब्य एका टिप्पणी लेखनीया ।

Or/अथवा

(c) Write a note on the use of Vedic subjunctive.

‘वेदेषु लेट्लकारः’ इति विषये एका टिप्पणी लेखनीया ।